

Bijlage VMBO-GL en TL
2018

tijdvak 1

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

bron 1

Uit een brief van een meisje op bezoek in Den Haag (1848):

Wij werden gewaarschuwd voor grote groepen demonstranten die elke avond op straat liepen en politieke veranderingen eisten. Ook in andere plaatsen was er onrust. We probeerden vrolijk en op ons gemak te lijken, maar we waren gespannen. We luisterden goed om te horen of er een steen door het raam werd gegooid. Gelukkig namen de demonstranten een andere route en kwamen niet bij ons voorbij.

bron 2

Een textielfabrikant vertelde bij een enquête van de overheid over zijn arbeiders (1890):

Elf uur werken achter elkaar is goed te doen, hoor. Een wever die tien uur heeft gestaan, is aan het eind van de dag iets vermoeider dan aan het begin van zijn dienst. Maar dat heeft weinig invloed op de productie. Ik zorg goed voor mijn werknemers. Iedereen is hier welkom, ook de allerjongsten onder ons. Daarom neem ik kinderen vanaf hun twaalfde jaar in dienst. Als een wever zijn vak niet jong leert, leert hij het nooit goed.

bron 3

De volgende vier grondwetsartikelen gaan over de samenstelling van de Tweede Kamer:

- 1 De leden van de Tweede Kamer worden gekozen in de kiesdistricten door Nederlandse mannen die minstens 23 jaar oud zijn en die minstens 20 gulden aan belasting betalen.
- 2 De leden van de Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door Nederlanders die minstens 18 jaar oud zijn.
- 3 De leden van de Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door Nederlandse mannen die minstens 23 jaar oud zijn.
- 4 De leden van de Tweede Kamer worden gekozen door Nederlandse mannen die minstens 23 jaar oud zijn en die volgens de wet voldoende geschikt zijn om te stemmen (bijvoorbeeld omdat ze kunnen lezen en schrijven).

bron 4

Hieronder staan vijf berichten uit een Nederlandse krant (1914):

bericht 1: De koningin heeft opdracht gegeven om haar eigen paarden ter beschikking te stellen aan het Nederlandse leger.

bericht 2: De minister van Buitenlandse Zaken is niet van plan de goede handelsbetrekkingen met de buurlanden op het spel te zetten.

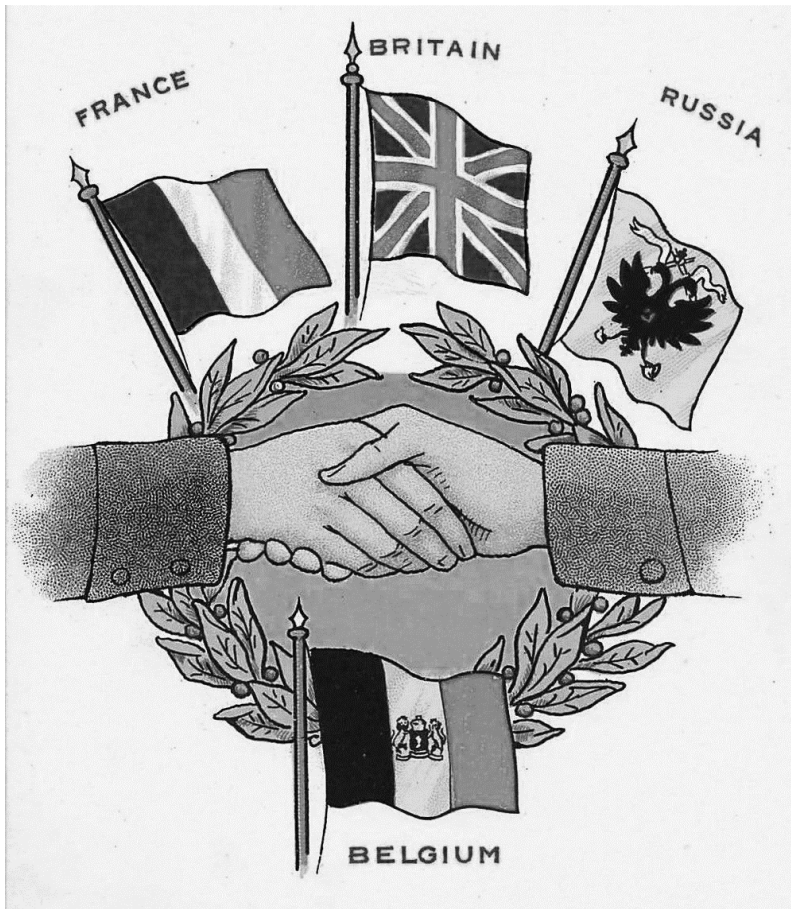
bericht 3: De tuinbouwers lijden enorme verliezen, omdat er geen groenten meer naar Duitsland kunnen worden uitgevoerd.

bericht 4: In deze periode van spanning wil de Nederlandse regering vasthouden aan de neutraliteitspolitiek.

bericht 5: Vanmorgen zijn de opgeroepen militairen met spoed naar de kazernes vertrokken. Ook worden er oorlogsschepen versneld gereedgemaakt.

bron 5

Een prentbriefkaart over een bondgenootschap met als titel *Samen staan we sterk*:

Toelichting

Bij de vlaggen staan in het Engels de namen van de landen Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland en België geschreven.

bron 6

Een krantenartikel (1916):

Twee zussen dood aan de grens

Een vrouw woonde in België. Zij had toestemming gekregen van een Duitse soldaat om bij de grens met haar zus in Nederland te praten. Toen zij een pakje aan haar zus wilde geven, raakten haar kleren de grensafscheiding aan. Ze stierf onmiddellijk. Haar zus probeerde haar te redden en stierf daardoor ook.

bron 7

Een verkiezingsposter (1924):

Toelichting

Op de poster wordt een soldaat (= het Duitse leger) door een man met een dolk in de rug gestoken. De man heeft een masker op en draagt rode kleren.

bron 8

Een nieuwe wet uit de Sovjet-Unie, ingevoerd door Stalin (1934):

artikel 1: Na de arrestatie volgt er binnen tien dagen een veroordeling.

artikel 2: De beschuldigen mogen niet aanwezig zijn bij de rechtszaak.

artikel 3: De uitslag van de rechtszaak kan niet worden aangevochten.

artikel 4: Bij de doodstraf wordt het vonnis direct uitgevoerd.

bron 9

Een medewerker van het nationale nieuwsbureau in de Sovjet-Unie vertelt over zijn werk (1934):

Ik wilde een reportage maken over de aanleg van kanalen. Daarvoor moest ik eerst een tekst schrijven die ik daarna kon gebruiken voor de radio, voor de kranten en voor tijdschriften. Die tekst moest vooraf gecontroleerd worden. Toen ik de tekst terugkreeg, was bijna alles weggestreept. Ik mocht niet zomaar schrijven over de manier waarop er in de Sovjet-Unie gewerkt werd.

bron 10

Een postzegel uit 1935:

Toelichting

Op de postzegel staat (van boven naar beneden):

Herdenk 9 november 1923!

Het Duitse Rijk

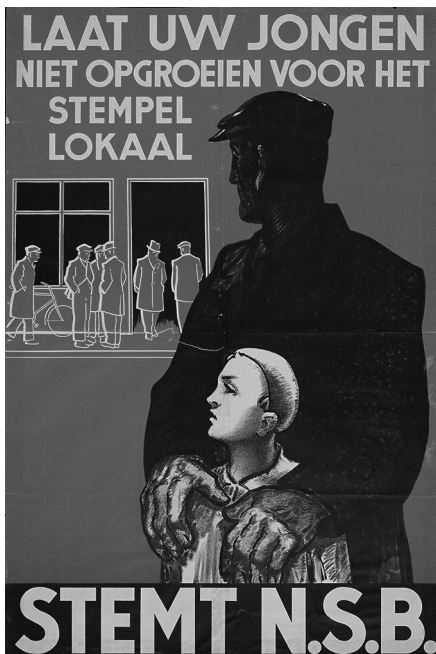
bron 11

Een kaart van Europa in 1935:

bron 12

Een verkiezingsposter van de NSB (1935):

Toelichting

Op de poster staat:

Laat uw jongen niet opgroeien voor het stempellokaal.

Stemt N.S.B.

bron 13

Een ingezonden brief van een twaalfjarig meisje in een nazi-krant (1939):

Als ik had kunnen kiezen, mijn Führer, dan was ik beslist een jongen geworden want dan had ik ook soldaat kunnen worden om te vechten voor mijn vaderland. Maar nu heb ik nog maar één vurige wens, en dat is ooit een echte Duitse moeder te worden en U, mijn Führer, te bedanken voor wat U voor ons Duitsers hebt gedaan.

bron 14

Hieronder en op de volgende pagina's staan in totaal vijf foto's die horen bij Nederland in 1940.

foto 1

Nederlandse soldaten zijn gemobiliseerd:

foto 2

De Nederlandse opperbevelhebber nadat hij de capitulatie van Nederland heeft ondertekend:

foto 3

Het Duitse leger voert een verrassingsaanval uit op Nederland:

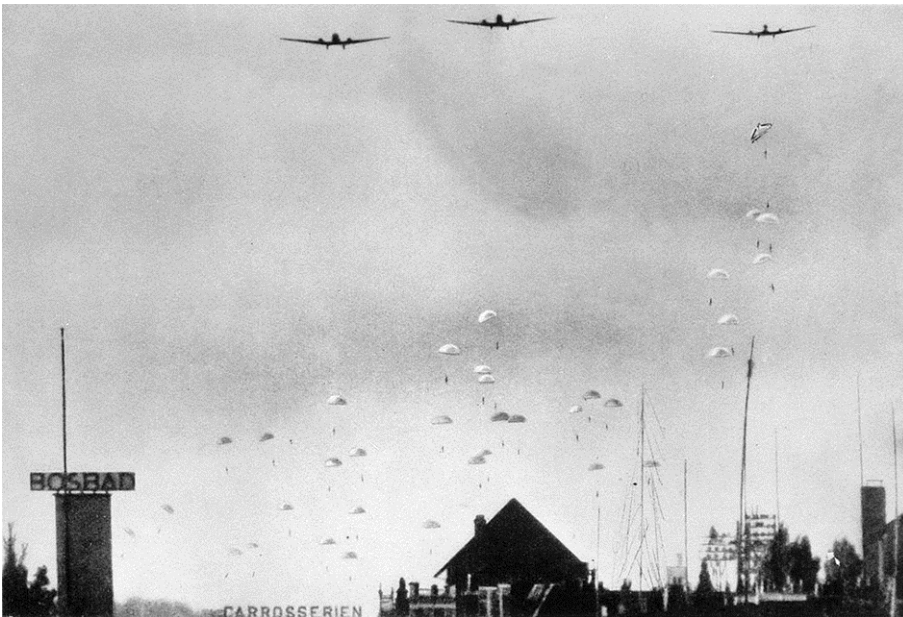

foto 4

Koningin Wilhelmina spreekt voor Radio Oranje in Londen:

foto 5

Rotterdam wordt gebombardeerd:

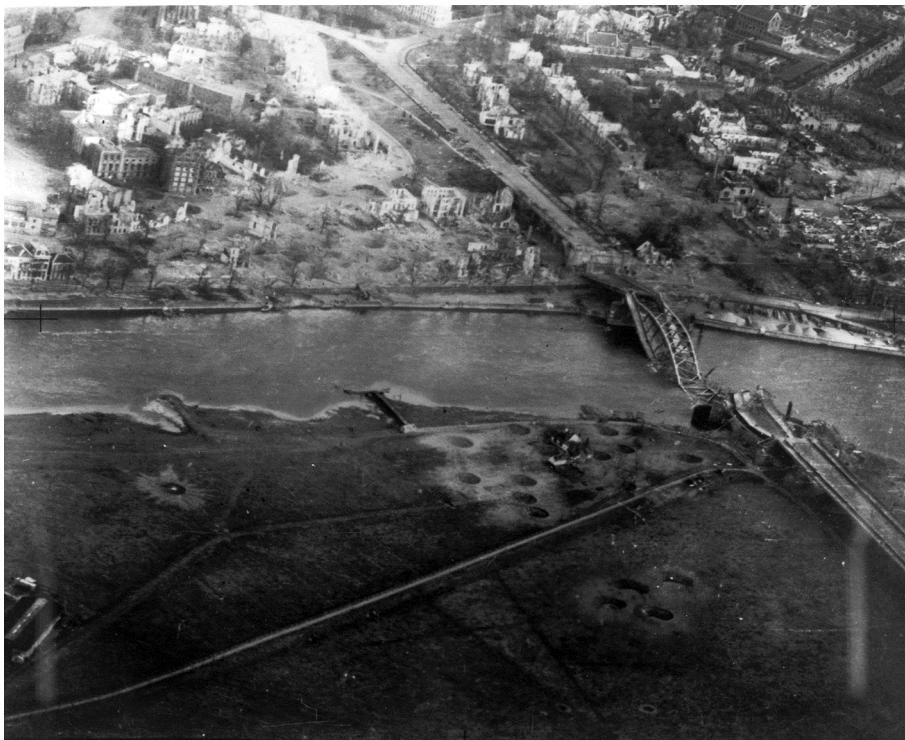
bron 15

Herinneringen van een Joodse Nederlander (1943):

Het was duidelijk dat we na een lange, vreselijke treinreis met vele ongemakken vanuit Nederland op onze bestemming waren aangekomen. Een SS-man zocht de wat jongere mannen uit en zette hen apart. Voor ouderen had hij geen belangstelling. Mijn vrouw werd niet uitgekozen en ik raakte haar in het gedrang kwijt. Ik heb haar nooit meer gezien. Onze bagage kwam op een grote hoop terecht. Mijn gitaar, waar ik heel voorzichtig mee was, werd boven op andere bagage gesmeten. Op dat moment begon ik te begrijpen dat het verlies van spullen nog niet het ergste was dat ons zou overkomen.

bron 16

foto van Arnhem (1944):

bron 17

Hieronder staat de tekst van twee radioberichten die beide op 7 mei 1945 zijn uitgezonden:

bericht 1: Met deze ondertekening wordt ons land overgeleverd aan de overwinnaar.

bericht 2: Het doel van ons bondgenootschap is voltooid om 03.00 uur, lokale tijd.

bron 18

Een uitspraak over een persoon:

Hoe kon het dat er in Nederland zo'n totaal verkeerd beeld bestond van deze persoon? Het leek alsof hij een soort Mussert was. Dat beeld heb ik moeten aanpassen. Voor zijn gedrag tijdens de bezetting is een verklaring te geven. Hij had steeds een Indonesisch doel voor ogen.

bron 19

Een gedeelte uit een toespraak van een minister (1947):

Europa heeft de komende drie of vier jaar veel meer buitenlands voedsel en andere noodzakelijke producten nodig dan het zelf kan produceren en betalen. Deze producten zullen uit ons land moeten komen. Daarom moet Europa geholpen worden. Het is logisch dat we er alles aan doen om ervoor te zorgen dat er weer een gezonde economie komt in de wereld. Onze politiek is niet gericht tegen een land of een ideologie, maar tegen honger, armoede en chaos.

bron 20

Een propagandaposter (1952):

Toelichting

Op de propagandaposter staat:

Kies communisten

Voor terreur en slavernij

bron 21

Een omschrijving van een gebeurtenis tijdens de Koude Oorlog:

De Russische troepen vielen met volle kracht aan en stotten onmiddellijk door naar het centrum van de stad. De vrijheidsstrijders beschoten de Russen vanaf de daken en uit de vensters. Maar de Russen waren keihard. Voor elk schot dat uit een huis kwam, antwoordde een tank met kanonvuur.

bron 22

Uit een krantenartikel (1970):

Dolle Mina is een passende naam voor de sinds gisteren snel groeiende beweging. De naam is gekozen vanwege de bijnaam van Wilhelmina Drucker. Dolle Mina heeft veel eisen. Er moet bijvoorbeeld meer kinderopvang komen. Dolle Mina heeft nog veel meer wensen.

bron 23

Hieronder staan vier uitspraken met kritiek op de Nederlandse samenleving geschreven door één politicus (1994):

uitspraak 1: Ik vind dat de overlegeconomie moet plaatsmaken voor een economie met minder overleg.

uitspraak 2: Door het beleid van de overheid durven burgers geen initiatief te nemen. Daarom ben ik vóór afschaffing van de vele subsidieregelingen voor burgers.

uitspraak 3: Onze Nederlandse cultuur was ooit erg belangrijk. Laten we vooral weer trots worden op het Nederlanderschap!

uitspraak 4: In mijn buurt wonen mensen uit zestig verschillende landen, reuze gezellig, maar toch wel een beetje te veel van het goede.

bron 24

Een uitspraak van een politicus (2015):

Ik vind dat het volk véél beter weet wat goed is voor Nederland dan die politici in Den Haag. De huidige linkse politici hebben Nederland aan de rand van de afgrond gebracht. Ik ben daarom van mening dat alle problemen van Nederland alleen kunnen worden aangepakt als we de macht teruggeven aan het volk.

bron 25

Hieronder staan vijf omschrijvingen die te maken hebben met de geschiedenis van het Nederlandse voetbal:

omschrijving 1: Het werd gevaarlijk om jongens te laten voetballen. Velen van hen moesten eigenlijk verplicht werken in Duitsland. Bij veel sportwedstrijden leidde dat zelfs tot razzia's.

omschrijving 2: Koningin Beatrix bezocht onze voetbalvereniging. Ze opende het jaarlijkse voetbaltoernooi waarbij geld werd ingezameld voor het Prinses Beatrix Fonds.

omschrijving 3: De voetbalclub raakte een aantal spelers kwijt, want spelers die lid waren geweest van de NSB werden ontslagen. Ze hadden samengewerkt met de bezetter.

omschrijving 4: De ellende in die crisistijd was zo groot, dat veel werkloze leden de contributie niet meer konden betalen. Maar toen ontstond wel het idee van profvoetbal in Nederland. Dat werd gezien als een manier om werklozen toch werk te geven.

omschrijving 5: Toen België en Frankrijk werden aangevallen, deed Nederland niet mee met de oorlog. Toch werden er honderdduizenden mannen uit voorzorg gemobiliseerd. Een compleet elftal het voetbalveld in sturen werd daardoor wel heel moeilijk.